

<p>УХВАЛЕНО вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди протокол № 4 від «30» червня 2020 року</p>		<p>Система управління якістю у ХНПУ імені Г.С. Сковороди</p> <p>ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ</p> <p>ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ ЯК НАУКА І НАПРЯМ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ</p>	<p>ЗАТВЕРДЖЕНО</p> <p>Віо. ректора Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди Ю. Бойчук</p> <p>від « 1 » _____ тиця 2020 р..</p>
---	---	--	---

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ ЯК НАУКА І НАПРЯМ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

(назва навчальної дисципліни)

рівня вищої освіти	_____	третього (освітньо-наукового)
		<i>(назва рівня вищої освіти)</i>
галузь знань	_____	01 Освіта/Педагогіка
		<i>(шифр і назва галузі знань)</i>
спеціальність	_____	011 Освітні, педагогічні науки
		<i>(код і назва спеціальності)</i>
освітня програма	_____	Освітні, педагогічні науки
		<i>(шифр і назва)</i>
Шифр за навчальним планом	_____	1.9

Розробники програми: **Друганова О.М.**, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри історії педагогіки і порівняльної педагогіки ХНПУ імені Г.С.Сковороди

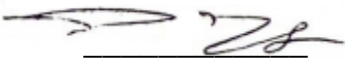
Рецензенти: **Золотухіна С.Т.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної педагогіки і педагогіки вищої школи ХНПУ імені Г.С.Сковороди;
Приходько Г.І. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри фізичного виховання № 1 Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Обговорено та рекомендовано до затвердження Науковою радою університету протокол № 4 від «26» _червня_ 2020 року.

Голова ради

_____
(підпис) (Ю. Бойчук)
(прізвище та ініціали)

Завідувач відділу
аспірантури та докторантури
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали) (І. Разуменко)

1. Пояснювальна записка

Програма вибіркової навчальної дисципліни «Історія педагогіки як наука і напрям наукових досліджень» складена відповідно до освітньої-наукової програми підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, галузі знань *01 Освіта/Педагогіка* спеціальності *011 Освітні, педагогічні науки*.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Історія педагогіки як наука і напрям наукових досліджень» є методологічні підходи й засоби історико-педагогічного дослідження розвитку педагогічного знання

Міждисциплінарні зв'язки: «Історія педагогіки як наука і напрям наукових досліджень» пов'язана з такими дисциплінами: «Розвиток історії світової і вітчизняної педагогічної думки», «Методологія і соціокультурні основи наукових досліджень», «Філософія», «Педагогіка вищої школи».

Мета та завдання навчальної дисципліни: сприяти формуванню здатності здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти розв'язувати комплексні проблеми в галузі дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає опанування системою знань у галузі історико-педагогічних досліджень; оволодіння відповідною методологією; формування творчої індивідуальності науковця-дослідника.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Історія педагогіки як наука і напрям наукових досліджень» є опанування компетентностями:

ІК здатність на основі концептуальних методологічних знань здійснювати аналіз педагогічних явищ, процесів, конструювати нові цілісні знання, ідеї, розв'язувати комплексні проблеми в науково-дослідницькій, педагогічній діяльності з урахуванням національного і світового досвіду;

ЗК3 здатність використовувати в дослідницькій/професійній діяльності провідні засади професійної етики та академічної доброчесності, прийняті світовим науковим співтовариством;

ЗК5 здатність до академічної і професійної мобільності, оптимальної мовної поведінки у професійній/академічній сфері, виявлення лідерських якостей, до командної роботи та взаємодії з науковою спільнотою;

ЗК6 здатність сприймати, аналізувати й інтерпретувати нову освітню інформацію з наукових джерел українською/іноземними мовами, узагальнювати її та робити аргументований виклад у зв'язній формі під час апробації результатів дослідження;

ФК13 здатність планувати, реалізовувати та коригувати послідовний процес ґрунтовного науково-педагогічного дослідження з логічним дотриманням відповідних наукових підходів і принципів академічної доброчесності;

ФК18 знання інноваційних освітніх тенденцій і напрямів, наукових засад управління й забезпечення якості освіти, способів їх реалізації в практиці загальної середньої та вищої школи;

ФК21 здатність аналізувати, створювати й ефективно використовувати навчально-методичні комплекси навчальних дисциплін, реалізовувати різні форми організації освітнього процесу в ЗВО з елементами дистанційного навчання, проводити моніторинг досягнутих результатів.

Програмними результатами є:

ПРН1 – продемонструвати знання онтології, гносеології, основних напрямів історико-філософської думки, класичної та сучасної, вітчизняної і світової філософії;

ПРН2 – аналізувати філософсько-антропологічні і культурно-антропологічні чинники; застосовувати філософські принципи, поняття і категорії для обґрунтування наукових і освітніх проєктів, визначення соціокультурних чинників авторського дослідження;

ПРН12 – продемонструвати знання концепцій та методологічних підходів у галузі педагогіки, історії педагогіки, освітньої інноватики, вміння виявляти суперечності та тенденції розвитку освітньої галузі;

ПРН13 – критично оцінювати існуючі системи освіти і програми виховання, досвід професійних практик, представлених в історико-педагогічному дискурсі;

ПРН15 – застосовувати перевірені часом наукові положення представників світової та української педагогічної думки у власних дослідженнях і професійній діяльності, сприяти їх популяризації в суспільстві;

ПРН17 – використовувати досягнення педагогічної інноватики у власній науковій та педагогічній діяльності, осмислювати теоретичну і практичну значущість освітніх нововведень, генерувати і презентувати власні інноваційні ідеї.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 5 кредитів ЄКТС 150 годин.

2. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Модуль 1. Історія педагогіки як наука

Тема 1.1. *Історія педагогіки як наука і навчальна дисципліна*

Сутність, об'єкт, предмет історії педагогіки. Принципи історико-педагогічного знання (принцип історизму, принцип об'єктивності, принцип єдності логічного й історичного тощо). Класифікація історико-педагогічного знання. Етапи становлення та розвитку історії педагогіки у вітчизняному науковому дискурсі. Зв'язок історії педагогіки з другими науками.

Тема 1.2. *Методологія історико-педагогічного дослідження*

Значення методології для педагогічного та історико-педагогічного дослідження. Методологічна культура. Логіко-структурна, проблемна, хронологічна побудова історії педагогіки. Стадіально-формаційний, цивілізаційний, парадигмальний, системний, феноменологічний підходи. Синергетика.

Тема 1.3. *Методи наукового історико-педагогічного дослідження*

Методи теоретичного аналізу та синтезу, абстрагування та ідеалізації, моделювання й конкретизації теоретичного знання. Історичні й історико-педагогічні методи дослідження. Прогностичні методи (експертні оцінки, узагальнення незалежних характеристик тощо) для виявлення умов ефективності проектування і творчого впровадження педагогічно цінного досвіду минулого в сучасних умовах розбудови національної системи освіти.

Модуль 2 Історія педагогіки як напрям наукових досліджень

Тема 2.1 *Джерельна та джерелознавча база як основа історико-педагогічного дослідження*

Підходи до визначення поняття історичного джерела та його природи. Джерельна база історії педагогіки та історико-педагогічного дослідження: підходи до класифікації (іноземні й вітчизняні оповідні пам'ятки; література про предмет,

вивчення та критична література; письмові, речові, кіно-фото-фонодокументи; «первинні» і «вторинні»; першоджерела тощо). Бібліографія. Історіографія – сутність й головні завдання. Історіографічний аналіз.

Тема 2.2. Хронологічні межі й періодизація розвитку проблеми дослідження як істотна складова історико-педагогічної розвідки

Періодизація розвитку історії педагогіки України. Основні етапи розвитку вітчизняної педагогічної думки та школи в аналітико-узагальнюючих дослідженнях ХІХ – початку ХХ століття (П.Ф. Каптерев, Л.М. Модзалевський, М.І. Демков та ін.). Особливості періодизації вітчизняної школи у дослідженнях радянського часу (Є. Мединський, Г. Жураківський, М. Даденков, М. Грищенко та ін.). Підходи до періодизації вітчизняної педагогічної думки та школи у наукових розвідках сучасних українських учених (Н.П. Гупан, О.В.Сухомлинська та ін.). Вибір і обґрунтування хронологічних меж історико-педагогічного дослідження.

Тема 2.3. Педагогічна персоналія в історико-педагогічному дискурсі

Актуальність педагогічної персоналії. Педагогічна спадщина як предмет вивчення історика педагогіки. Вимоги до написання історико-педагогічного дослідження, присвяченого доробку персоналії. Критерії оцінки розвитку педагогічної думки.

Тема 2.4. Регіональна та краєзнавча спрямованість як напрям сучасних історико-педагогічних досліджень

Регіон як самостійний науковий простір історико-педагогічних досліджень. Історичний науковий простір регіону. Сучасний науковий простір. Прогнозований простір. Методи освоєння регіонального виміру в історії педагогіки (порівняльно-зіставний аналіз і синтез педагогічних фактів і явищ; інтерпретаційний метод)

Тема 2.5. Проблема якості досліджень з історії педагогіки

Предмет дослідження в історико-педагогічній розвідці. Аргументація актуальності й доцільності історико-педагогічної розвідки. Формулювання наукової новизни в дисертаціях (конкретизація, доповнення, перетворення). Вимоги до упорядкування списку використаної літератури

3. Засоби діагностики успішності навчання

Контроль і оцінювання результатів навчання здійснюється згідно Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди.

Форми та методи поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється у формі рефлексії, співбесіди, захисту проблемно-пошукових завдань, оцінюванні якості наукових повідомлень.

Підсумковий контроль у формі заліку (письмова форма)

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання залік

5. Інформаційні джерела для вивчення дисципліни

Базова

1. Ваховський Л.Ц. Методологія дослідження історико-педагогічного процесу: постановка проблеми / Л.Ц. Ваховський // Шлях освіти. – 2005. – № 2. – С. 7 – 11.

2. Ваховський Л.Ц. Наратив у історико-педагогічному дослідженні: методологічний аналіз / Л.Ц. Ваховський // Шлях освіти. – 2007. – № 1. – С. 42 – 45.
3. Енциклопедія освіти / АПН України; [голов. ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008 – 1040 с.
4. Методологічні засади педагогічного дослідження: монографія / авт. Кол. : Є. М. Хриков, О.В. Адаменко, В.С. Курило та ін. ; за заг. Ред. В.С. Курило, Є.М. Хрикова – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. – 248 с.
5. Сухомлинська О.В. Історико-педагогічне дослідження та його «околиці» / О.В. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2005. – № 4. – С. 43 – 47.
6. Сухомлинська О.В. Історія педагогіки як наука і навчальний предмет: актуальні проблеми / О.В. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2003. – № 1. – С. 39 – 43.
7. Сухомлинська О.В. Методологія дослідження історико-педагогічних реалій другої половини ХХ століття / О.В. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2007. – № 4. – С. 6 – 13.
8. Сухомлинська О.В. Періодизація педагогічної думки в Україні : кроки до нового виміру // Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем. – К., 2003. – С. 47 – 66.

Допоміжна

1. Адаменко О. Статті у науково-педагогічних часописах як джерело для визначення особливостей розвитку педагогічної науки в Україні в другій половині ХХ століття // Історико-педагогічний альманах. – № 1– 2007 – с. 4 – 9
2. Гончаренко С. Про формування наукової новизни в дисертаціях / С. Гончаренко // Шлях освіти. – 2005. – № 2. – С. 2 – 7.
3. Дічек Н. Біографічний метод як інструмент дослідження вітчизняної історії педагогіки / Н. Дічек // Шлях освіти. – 2001. – № 4. – С. 15 – 19.
4. Друганова О.М. Історіографія проблеми розвитку приватної ініціативи в освіті України (кінець ХVІІІ – початок ХХ століття) / О.М. Друга нова // Засоби навчальної та науково-дослідної роботи. – 2010. – Вип. 34 – С. 51 – 61.
5. Загвязинский В.И. Методология и методы психолого-педагогического исследования: учеб. пособие для студентов высш. пед. учеб. зав. / В.И. Загвязинский, Р.А. Стаханов. – М. : Академія, 2003. – 208 с.
6. Сухомлинська О.В. Педагогічний дискурс ХІХ ст. – диференціація й інтеграція ідей / О.В. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2009. – № 4. – С. 36 – 41.
7. Сухомлинська О.В. Персоналія в історико-педагогічному дискурсі / О.В. Сухомлинська // Шлях освіти. – 2001. – № 4. – С. 10 – 15.
8. Україномовна колекція освітянської літератури у фондах ХДНБ ім. В.Г.Короленка (1857 – 1923 рр.). Путівник. Укладачі: Т.О. Сосновська, В.О.Ярошик, В.О.Савчук / Наук. редак. О.М. Друганова. – Кам'янець-Подільський : Видавець Зволейко Д.Г., 2008. – 128 с.
9. Філософія освіти: Навчальний посібник / За заг. ред. член-кор. НАН України, д. ф. н., проф. В.Андрущенко, д. ф. н. , проф. І. Предборської. – К., Вид-во Київ. нац. пед. ун-та ім. М. Драгоманова, 2009. – 328 с.
10. Хриков Є.М. Розгляд суперечностей в педагогічних дослідженнях / Є.М. Хриков // Шлях освіти. – 2013. – № 1. – С. 2 – 8.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.mon.gov.ua/> – Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України;
  2. <http://www.pu.ac.kharkov.ua/> – Сайт Харківського національного педагогічного університету імені Г.С.Сковороди;
  - 3/ <http://www.nbuv.gov.ua/> – Сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського;
- Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки.korolenka.kharkov.com/** – Сайт Харківської державної наукової бібліотеки імені В.Г. Короленка;
- <http://www.dnrb.gov.ua/> – Сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки імені В.О. Сухомлинського.